

J e l e n t é s

az Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztálya
1953. évi munkájáról.

Az Osztály munkájában 1953-ban lényeges változás következett be. Az Elnökség 1952. évi decemberi és az 1953. évi közgyűlés határozatainak értelmében az osztálytagok száma 9-ről 15-re emelkedett. A meglévő egy Agrobiológiai Intézethez 3 új intézetet kaptunk. /Martonvásári Mezőgazdasági Kutató Intézet, Állategészségügyi Kutató Intézet és a vácrátóti Botanikai Kutató Intézet./ Az említett változások az Osztály munkájának minőségét jelentős mértékben javították. A volt biológiai osztálytól átjött botanikus és zoológus akadémikusok révén több lehetőségünk nyílik arra, hogy a mezőgazdaság legfontosabb területein, a növénytermesztés és állattenyésztés komplex feladatainak megoldását tudományosai jobban megalapozzuk. /Füvesforgó, mezővédő fásítás, gyomok elleni küzdelem, talajművelő módszer kidolgozása, stb./

A másik döntő esemény, amely az Osztály munkájának jelentőségét igen nagy mértékben növeli, a Központi Vezetőség júniusi, valamint a közelmúltban megjelent Párt- és Kormányhatározat volt. Az említett határozatok az osztály számára pontosan körvonalazott feladatokat adnak. Ennek értelmében osztályunknak a mezőgazdasági tudományos kutatómunka legfelsőbb irányítása mellett teljes erővel részt kell vennie a micsurini biológia, valamint a szovjet agronómia tudományának széleskörű elterjesztéséért folyó harc irányításában, a mezőgazdasági termelés színvonalának emelése érdekében megoldásra váró legnagyobb tudományos felkészültséget igénylő feladatok megoldásának közvetlen irányításában, stb.

Az osztályra váró rendkívül komoly feladatok nézőpontjából vizsgálva osztályunk összetételét és létszámát, meg kell állapítanunk, hogy egyik sem kielégítő. Az összetétel tekintetében legnagyobb hiányosságunk, hogy nincs növénytermesztési, növényegészségügyi és mezőgazdasági gépesítési kérdésekkel foglalkozó akadémiai tagunk. Az állattenyésztést is csak egy tag képviseli.

I. A mezőgazdasági tudomány helyzete.

A Párt- és Kormányhatározatban megjelölt népgazdasági feladatok pontosan meghatározzák a tudományos kutatómunka feladatait. Ugyanakkor az is megállapítható belőlük, hogy a mezőgazdaság területén belül melyek azok a részterületek, ahol a legnagyobb arányú erőfeszítést kell tennünk a termelés színvonalának emelése érdekében. Ezért a mezőgazdasági tudomány helyzetének vizsgálatát is ennek személtartásával kell végeznünk. Legfontosabb területek: a talaj- és trágyázás-tan, a növénytermesztés, az állattenyésztés, a mg. gépesítés és az üzem-szervezés.

A fejlődés foka a mezőgazdasági tudományok területén különböző. Legjobb a helyzet az állatorvosi tudományok, a növénynemesítés és a talajtan területén. Legelmaradottabb területek: a növénytermesztés, az üzemszervezés, trágyázás és a mg. gépesítés. Nem kielégítő még a fejlődés a botanika és zoológia területén sem.

Az elmaradt területek megerősítése az osztály elsőrendű feladata. Ezért a tudományos kutatómunka irányítása terén a legnagyobb segítséget osztályunknak a növénytermesztés, a trágyázás, az üzemszervezés, a mg. gépesítés, továbbá a botanika és zoológia területén kell nyújtani.

A./ A mezőgazdasági kutatás terén elért jelentősebb eredmények és hiányosságok. A micsurini biológiának hazánkban is egyre több követője van. Legjobb a helyzet a növénynemesítés terén. A legtöbb növénynemesítő ma már rendszeresen alkalmazza nemesítői munkájában a micsurini biológia jól bevált módszereit. /Tág térnevelés, szabadd szelektív megtermékenyítés, szülőpárok tervszerű kiválasztása, a hibridek legjobb agrofónban való nevelése stb./ Kevésbé kedvező a helyzet az állattenyésztés terén.

A mezőgazdasági tudományok minden területén vannak eredmények, de jelentőségüknél fogva az alábbiakat emeljük ki:

1./ A növénynemesítés terén elért eredmények közül a legjelentősebbek:

- a./ A növények stádiumos fejlődésével kapcsolatos kutatások /Sedlmayr, Bako, Kurnik/, a távoli alakok tervszerű keresztezése /Sedlmayr, Lelley, Rajháthy és Kiss/.
- b./ Jelentős eredményekre vezetett a heterozisnemesítés /Sedlmayr, Papp, Berzsenyi, Bócsa, Mészöly, Lelley, Böjtös/.
- c./ Kidolgozták a vetőmagtermelés elméleti alapjait. /Minden egyes főnövénynek külön munkabizottsága volt./

2./ A Párt- és Kormányhatározat a mezőgazdasági termelés színvonalának gyorsított emelése érdekében a növénytermesztési kutatóintézetek központi feladatává teszi a legfontosabb termelési tájak vetésforgó-, talajművelési és trágyázási rendszerének kidolgozását. Ezzel párusul legfontosabb szántóföldi növényeink /a kenyérgabona- és takarmánynövények/ komplex tájagrotechnikájának kidolgozása. Ilyen nézőpontból vizsgálva a növénytermesztési kutatás eredményeit, azt látjuk, hogy a keszthelyi Mezőgazdasági Kutató Intézet és a nyiregyházi Homokjavítási Kísérleti Gazdaság ért el legkomolyabb eredményeket. Eredményeik közül legfontosabbak:

- a./ A keszthelyi Intézet munkakollektívája Kemenesy Ernő vezetésével kidolgozta a láptalajok művelési, trágyázási és vetésforgó rendszerét. Az aránylag rövid idő alatt elért eredmények annak köszönhetők, hogy a láphasznosítás kérdésének tanulmányozását komplex módon végezték. /A vízrendezéstől kezdve a vetőmagtermesztésig bezárólag az összes kérdéseket vizsgálták./ Munkájuk másik jelentősége abban van, hogy az eredményeket a gyakorlattal való szor-

melyet az. Temes? 1961 4

- 3 -

ros együttműködésben érték el /kísérleteik nagy részét a nagyberekki Állami Gazdaságban végezték/.

- b./ A nyíregyházi Homokjavítási Kísérleti Gazdaság vezető kutatója, Westsik Vilmos, és munkatársai több mint két évtizedes kísérleti munka eredményeként az előbbinél még részletesebben kidolgozták a nyírségi homoktalajok vetésforgó-, talajművelés- és trágyázási rendszerét.

c./ A füvesvetésforgó bevezetése érdekében végzett kísérletek közül értékesek a martonvásári Intézet eredményei. Megállapították a füvesheretársítás lehetőségeit, legjobb társítási módját, Fejér-megyei viszonylatban kidolgozták a fűtelepítés és vetőmagtermesztés terén alkalmazandó helyes agrotechnikát /Takáts/.

d./ A takarmánynövényekkel folytatott kísérletek közül kiemelkedő eredményeket adtak Surányi, Bajai és Kemenesy kettős-termesztési kísérletei.

e./ A rizs Duna-Tiszaközi erősen meszes, valamint a Duna-völgyének meszes-szikes-szódás talajain való termeszthetőségének megállapítása. /Herke és munkatársai/.

f./ A szálastakarmányok komplex öntözéses agrotechnikája az öntözéses viszonyok közötti fűmagtermesztés kidolgozása. /Nagy Zoltán és munkatársa./

g./ Az ideiglenes öntözőcsatornák hazai alkalmazásának módszerei, illetve gyakorlatba való bevezetésének kidolgozása. /Oroszlány István és munkatársai./

3./ Az állattenyésztési kutatás terén elért eredmények közül legjelentősebbek:

a./ A magyartarka-marhaállomány megszilárdítására és további nemésítésére kiváló tenyészértéket képviselő családokat hoztak létre. /Állattenyésztési Kutató Intézet./

b./ Kidolgozták a sertések takarmányértékesítő képességének megállapítására alkalmas módszert. /Horn-Kertész./

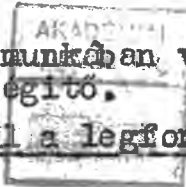
c./ Kidolgozták a mesterséges borjunevelés leggazdaságosabb módszerét. /Czakó./

d./ Megállapították a nálunk fellelhető sertésfajták haszonkeresztezési értékét, amelynek felhasználásával nagyobb szaporulatu, gyorsabb fejlődésű és jobb takarmányértékesítő sertésállományt adnak mezőgazdaságunknak. /Horn és munkatársai./

e./ Előállították kiváló munkahasználati tulajdonságú magyar félvér Nonius és hidegvérű ügető keresztezésű csikókat. /Hámori./

B./ Annak ellenére, hogy a mezőgazdasági tudományos munkában vannak komoly eredményeink, a fejlődés még korántsem kielégítő.

A kutatómunka terén tapasztalt hiányosságok közül a legfontosabbak a következők:

Hiba kijelölés
javaslatok?

- 4 -

- 1./ A nemesítés területén egyes kutatók munkájában még mindig mutatkozik a formalista genetika káros hatása.
 - a./ A korrelációs összefüggések túlbecsülése, a minden áron homozigotaságra való törekvés és a mechanikus szelekció, a beltenyésztés helytelen alkalmazása a környezet alakító hatásának figyelmen kívül hagyása formájában.
 - b./ Az elméleti kutatások mincsenek kellőképpen összehangolva a gyakorlati nemesítők és termesztők munkájával. Emiatt a gyakorlati nemesítők sok esetben nem tudnak a problémákkal megbirkózni. Hiányzik az elméleti biológusok segítségével a vegetatív hibridizálás, az irányított nevelés, a fajkeletkezés kérdéseinek tanulmányozásában.
 - c./ A vetőmagtermesztés elszakadt a nemesítéstől s emiatt az új fajta sok esetben már az elszaporítás alatt leromlik.
 - d./ Az Agrobiológiai Kutató Intézet egyes munkatársainak kutatómunkája elszakadt a gyakorlattól.
- 2./ A növénytermesztési kutatómunka terén
 - a./ legnagyobb hiányosság, hogy a kutatók nagyrésznél a részleteredmények sürgőssége miatt nem volt módjában teljes összefüggésben /vetésforgó-rendszerben/ vizsgálni kutatási anyagát annak ellenére, hogy tisztában voltak azzal, hogy a talaj termőerejének állandó fokozása csak a vetésforgó tartamára kidolgozott talajművelési, trágyázási és növényápolási sorrend betartása esetén lehetséges.
 - b./ A legtöbb kutató nem használja még eléggé a kísérletezésben a matematikai, statisztikai értékelési módszereket. Ritkább esetben előfordult ennek ellenkezője is, amikor matematikai formulákban akarták kifejezni a termesztési rendszabályokat /Dworák és munkatársai/.
 - c./ Komoly hiba, hogy mindezekig nem vették kellőképpen figyelembe a régi termesztési tapasztalatokat és kísérleti eredményeket /Oserháti, Gyárfás eredményeit/. Alig veszik tekintetbe a régi termelési szabályokat és nem keresik azok okát.
 - d./ A növénytermelési kutatómunka terén észlelt hiányosságok legfőbb oka a kutatók egy részének gyenge elméleti felkészültsége, ill. az ebből eredő szűk praktícizmus, valamint a kutatások jelentős részének empirikus jellege. /Dóry, Sárjai, Dániel/.
- 3./ Az állattenyésztési kutatómunkában mutatkozó főbb hiányosságok:
 - a./ A jelenségek összefüggéseit és végső okait feltáró eredeti kutatások helyett még sok a külföldi kísérleteket leíró, vagy megismétlő kutatás.
 - b./ Nem foglalkoznak eléggé a himállatok ivadékaik alapján történő szelekciójával és a különféle takarmányok tápláló értékének megállapításával /respirációs vizsgálatok/.

- 4./ Sok a hiányosság még a mezőgazdasági szervezési és agrárgazdaságtani tudományos munkában.
- a./ Hiba volt, hogy eddig elhanyagoltuk a termelés-szervezés kérdéseinek tanulmányozását. A szocialista mezőgazdasági üzemek vetésforgó- és munkaszervezeti kérdéseinek tudományos feldolgozása elvileg helytelen irányban haladt.
 - b./ Alapvető hiba volt, hogy a szovjet tudomány és a gyakorlat sémáit igyekeztek nálunk alkalmazni anélkül, hogy figyelembe vették volna fejlődésünk jelenlegi állapotát.
 - c./ Komoly hiba volt, hogy a mezőgazdasági tudományos kutatás területein nem foglalkoztak az agrárgazdaságtan kérdéseivel. A hiányosság részben a kormányprogramm előtti helyzet általános körülményeire, részben pedig arra vezethető vissza, hogy kutatóinkból hiányzott e tekintetben a kellő felkészültség és a szükséges ösztönzés és bátorság a hiányok beismerésére. A Párt- és Kormányprogramm óta e téren van javulás.
- 5./ A botanika és zoológia területén a legnagyobb hiányosság abban van, hogy a kutatók zöme még mindig nem tudta kellőképpen összekapcsolni kutatási munkáját a mezőgazdasági kutatás legfontosabb problémáival.
- 6./ A mezőgazdasági tudományok terén általános és gyakori volt az a jelenség, hogy a szovjet módszereket minden értékelés nélkül vettük át és próbáltuk alkalmazni saját viszonyaink között. Az osztály sem harcolt eléggé a mezőgazdasági tudományok terén megnyilvánuló szemérmesség ellen. Ezáltal sok tekintetben helytelen színben tünt fel a szovjet agrobiológiai tudomány. /Gyapontehonosítás, citromhonosítás, gyepesforgók, mezővédő erdősávok/.
- Sok helyen jelentkező hiba a kutatómunkában a különböző területeken dolgozók munkája közötti összehangoltság hiánya. /Növénytermesztés-gépesítés, növénytermesztés-talajtan./

II. Az Osztály szerepe a mezőgazdasági tudományok fejlesztésében.

- 1./ Az Osztály irányító szerepe a mezőgazdasági tudományos életben 1953-ban jelentős fejlődést mutatott. Az Osztály létszámának megnövekedése lényegesen több lehetőséget nyújtott arra, hogy a jelentősebb rendezvényeken, vagy a tudományos élet nézőpontjából jelentőséggel bíró egyéb megmozdulásokon az osztálytagok előadások tartásával vagy a tudományszervezési munkák irányításában való részvétellel kellőképpen képviseljék az Osztályt. Sokat segített rendezvényeink színvonalának emelésében főbizottságaink munkájának javulása is.

Az aspiránsképzésben az Osztály irányító szerepe teljes mértékben érvényesül.

A fejlődés ellenére még kell állapítanunk, hogy az Akadémia, illetve osztályunk tudományos irányító szerepe a mezőgazdasági tudományok területén még ma sem érvényesül eléggé. Legjobb a helyzet

e téren az állatorvostudományok és a növénynemesítés területén. Egyáltalán nem tudja osztályunk kellőképpen irányítani a növénytermesztés, a mezőgazdasági gépesítés, a növényegészségügy területén folyó tudományos munkát.

ab. T. T. T.
Az osztály irányító szerepének érvényesülésében legnagyobb problémát jelentett az, hogy az FM. nemcsak tudományos intézetek adminisztratív irányítását látja el, hanem elvi, tudományos irányítást is végez saját kísérletügyi igazgatóságán és tudományos tanácsán keresztül is. Nem tagadható azonban, hogy osztályunk irányító szerepe közvetve annyiban mégis érvényesül, hogy akadémikusaink mint a FM. Tudományos Tanácsának tagjai és mint egyes területek legjobb szakértői ott is állandóan befolynak a tudományos munka irányításába. A másik ok, hogy az Akadémiának egészen a közelmúltig nem volt elegendő saját kutatóintézete, amelyekben az FM-től független tudományos kutatómunkát folytathattunk volna. Erősen akadályozta az osztály irányító szerepének kialakulását, érvényesülését az a körülmény, hogy kevés volt az agrár akadémikus.

Ha az elmúlt évben bekövetkezett fejlődés ütemét összehasonlítjuk azokkal a feladatokkal, amelyek osztályunkra a Párt- és Kormányhatalmazat folytán hárulnak, meg kell állapítanunk, hogy osztályunk ezeknek a feladatoknak csak abban az esetben tud eleget tenni, ha új tagok választásával kellőképpen megerősödik; a meglévő intézetek megfelelő fejlesztésén kívül újabb intézetek létesülnek; és végül, ha az adminisztratív munkát végző titkársági apparátust is kellőképpen meg tudjuk erősíteni.

2./ Az Osztály eddigi tevékenysége a mezőgazdasági fejlesztési Párt- és Kormányprogram végrehajtása terén a következőkben foglalható össze:

a./ A Központi Vezetőség júniusi határozatának megjelenése után rendezett Erdészeti Kongresszust teljes mértékben a kormányprogram megvalósításának szolgálatába állította. A Kongresszus előadásainak központjában a fatömeghozam biztosítása és fokozása céljából különösen fontos gyorsan növekvő fafajaink /nemesnyár/, jövőbeni szerkezeti, állományápolási és telepítési kérdései állottak. /Magyar János/.

A második fontos előadás a Nyírség, a Duna-Tisza-köze, valamint a somogyi homokhát eredményelésének és telepítésének irányelveivel foglalkozott. /Magyar Pál/.

b./ Hasonlóképpen a kormányprogram állattenyésztési feladatainak megoldásával foglalkozott Allattenyésztési Kongresszusunk. Az előadások homlokterében a szarvasmarha-, sertés-, ló- és juh-tenyésztés hozamának fokozása állott. Az előadások közül különösen kitűnt Csukás Zoltán: "Alkattani tanulmányok hosszú élet-tartamu teheneken" c. előadása, amely a szarvasmarha élettartamának meghosszabbításával kapcsolatos, világviszonylatban is jelentős kísérleti eredményeket ismertetett.

Horn Artur: "Új tenyésztéstechnikai módszer a sertések ternelés-kenységének növelésére" c. előadásában egy új értékelési mód-

szert ismertetett, amelynek segítségével a sertések takarmányértékesítőképesége egyszerű módszerekkel nagyüzemi mértékben is könnyen megállapítható.

- a./ Az osztálytagok többsége részt vett az új kormányprogram alapján mezőgazdasági termelésünk jelenlegi helyzetének feltárásában és a termelés fejlesztésének útját megjelölő határozati javaslatok tudományos megalkotásában és kidolgozásában.
- d./ Osztályunk a külföldi és a magyar sajtó képviselői részére sajtófogadást rendezett a Párt- és Kormányhatározat megvalósításának tudományos feladatairól. A sajtó előtt az osztály tagjai részletesen ismertették azokat a nagy feladatokat, amelyekkel mezőgazdasági tudományunknak elő kell segíteni a határozatok megvalósítását. Manninger, Somos, Kreybig, Schandl, Sedlmayr, Mócsy, Erdei, Soó és Kotlán akadémikusok tájékoztatása felölelte a mezőgazdaság egész területét és a kutatások irányának megválasztása mellett a gyakorlat számára is értékes utmutatásokat adtak.
- e./ Az Osztályvezetőség a Párt- és Kormányhatározat alapján megállapította a II. ötéves mezőgazdasági tudományos terv legfontosabb irányelveit, kijelölte az egyes területek alapvető kutatási feladatait.
- f./ Az őszi folyamán vitaülést rendeztünk a tejtermelés időszerű kérdéseiről. Ezen megvizsgálták a minőségi tejtermelés javításának lehetőségeit. A vitaülés több határozati javaslatát megvalósítás céljából a FM. megfelelő szerveinek megküldtük.
- g./ A termelészövetkezetek szervezeti és gazdasági megerősítésének elősegítéséhez szükséges tudományos vizsgálatok céljából martonvásári intézetünket mezőgazdasági üzemszervezési és ökonómiai csoporttal erősítettük meg. A csoport már a múlt év végén megkezdte 20 termelészövetkezet üzemszervezési kérdéseinek vizsgálatát.
- Illetékes főbizottságunk megvitatta a Párt- és Kormányhatározatnak Mezőgazdasági Szervezési Intézet létesítésére vonatkozó előírását, és ezzel kapcsolatban olyan javaslatot dolgozott ki, amely a tudományos kutatás és az operatív irányítás számára egyaránt elfogadható módon rendezné ezt a kérdést.
- h./ A hazánkban még eléggé kis, de a mezőgazdasági termelés szempontjából igen fontos agrometeorológiai kutatások előmozdítása céljából a vácrátóti Botanikai Kutató Intézetben agrometeorológiai részleg létesítése folyamatban van.

III. Főbizottságok munkája, felolvasó- és vitaülések, Kiadványok.

1./ A főbizottságok munkájának kiértékelése.

A májusi közgyűlésig osztályunkon 9 fő- és egy albizottság dolgozott. A közgyűlési határozat következtében osztályunkhoz került a volt biológiai osztály botanikai és zoológiai főbizottsága. A III. osztállyal történt megállapodás értelmében ugyancsak hozzánk került a meteorológiai főbizottság is. Az említett bizottságoknak osztá-

lyunkhoz való csatolása következtében főbizottságaink száma 12-re emelkedett.

A 12 fő- és 1 albizottságban összesen 152-en dolgoznak. A bizottsági tagok tudományos fokozatok szerinti megoszlása a következő: 16 akadémikus és levelező tag, 16 tudományok doktora, 62 kandidátus, 58 tudományos fokozat nélküli.

Az egyes bizottságok munkaterülete a mezőgazdasági, botanikai és zoológiai tudományok egy-egy nagyobb területét öleli fel. Így pl. egy-egy főbizottság foglalkozik a talaj- és trágyázástan, növénytermesztést, növénynemesítés, erdőszet, állattenyésztés, üzemszervezés, stb. kérdéseivel. Az eddigi gyakorlat során helyesnek bizonyult a területek ilyen módon történő felbontása. Az egyes részletkérdések megoldására a főbizottságokon belül létesítendő albizottságok hivatottak.

Nem találjuk megfelelőnek a műszaki osztállyal közösen létrehozott mezőgazdasági gépészeti főbizottság munkáját; megítélésünk szerint a következő évben az osztályon belül kell megalakítani a mezőgazdasági gépesítési főbizottságot, amelynek tagjai zömmel agrár szakemberek legyenek.

Bizottságaink munkája az elmúlt évben jelentős fejlődést mutatott. Az egyes bizottságok általában a népgazdasági szükségletek és a tudomány fejlődése szempontjából legjelentősebb elméleti és gyakorlati kérdéseket vitatták meg. Megállapítható továbbá, hogy bizottságaink különösen a májusi nagygyűlés óta egyre behatóbban foglalkoznak tudományszervezési és tudománypolitikai kérdésekkel is. Munkájukat egyre nagyobb felelősségérzet jellemzi.

Főbizottságaink közül figyelemreméltó eredményt értek el a következők: agrokémiai és talajtani, növénynemesítési, állatorvostudományi, állattenyésztési, mezőgazdasági ökonómiai és üzemszervezési bizottság.

Figyelemreméltó fejlődés tapasztalható főbizottságaink munkanódszereiben is. Egyre inkább készítenek olyan munkaterveket, amelyek tudományterületük alapvető kérdéseinek megoldását segítik elő. A bizottságok többsége bevezette már munkájában, hogy a féléves terv készítésekor előre megjelöli az egyes témák előadóit és szükség szerint a munkatársakat is. Ennek következtében a bizottsági tagoknak több idejük van az ülés anyagának előkészítésére. Ezzel a módszerrel jelentős mértékben sikerült a vitákat elmélyíteni.

A bizottságok munkájának hiányosságai közül rá kell mutatnunk arra, hogy a jó munkát végző tagok mellett vannak még olyanok, akik kevésbé vesznek részt a bizottságok munkájában. A vitaszellem fejlesztése terén előfordult pl. a növénynemesítési bizottságban, hogy a vita során szem előtt tévesztették az elérendő célt, a vitaként felvetett kérdések eredményesebb megoldásának elősegítését. Ritkán alakultak ki viták a növényvédelmi bizottságban és azok még eléggé vontatottak voltak, bár kétségkívül megállapítható ennek a bizottságban a munkájában is a fejlődés, amelyet nagyrészt a májusi nagygyűlésen kapott bírálat segített elő. A zoológiai bizottságban gyakoriak még a részletekben elvesző viták. A mezőgazdasági ökonómiai

és üzemszervezési főbizottság tudományterülete elvi kérdései mellett keveset foglalkozott az aspiránsképzéssel és az ösztöndíjasok munkájával.

Osztályunk jelenleg 5 komplex bizottságban dolgozik. /1. erdészeti termőhelyterképezés megoldására és végrehajtására alakult komplex bizottság, 2. Természetátalakítási komplex bizottság, 3. Élelmezéstudományi komplex bizottság, 4. Gépesítési komplex bizottság, 5. Kulturflóra bizottság./

Az eddigi gyakorlat azt mutatja, hogy komplex bizottságok segítségével sokkal nagyobb lehetőség nyílik a megoldásra váró feladatok mélyebb elemzésére és gyorsabb megoldására. A továbbiakban törekednünk kell arra, hogy osztályunk minél több komplex bizottság munkájába kapcsolódják be.

A bizottságok munkájának további javítása céljából a következőkre kell figyelemmel lenni:

- a./ Fejleszteni kell az elvi kérdésekkel kapcsolatos vitákat .
- b./ A következő időszakban főbizottságaink munkájának középpontjába a Párt- és Kormányprogramból eredő tudományos feladatokat kell állítani.
- c./ Egyes részfeladatok megoldására albizottságokat kell létesíteni.
- d./ Az Osztályvezetőségnek oda kell hatnia, hogy a jövőben még több javaslat és önálló kezdeményezés szülessen a bizottságoknál.

2./ Felolvasó és vitaülések értékelése.

- a./ Osztályunk 1952. novemberétől 1953. decemberéig összesen 2 kongresszust, 16 felolvasó ülést, 9 ankétot és 5 vitaülést ~~rendezt~~ rendezett. Ezenkívül az Akadémia 1953. évi nagygyűlése alkalmával osztályunk ülésén 7 előadás hangzott el.

A nagygyűlés és a kongresszusok részletes értékelésével itt nem foglalkozunk. Az ezekről szóló értékelő jelentéseket az Akadémia Elnökségének esetenként megküldtük.

Felolvasó üléseink előadásaiból kiemelkedő jelentőségűek voltak az osztálytagok székfoglaló előadásai. /Kotlán, Sedlmayr, Kreybig/. Mindhárom akadémikus saját területének fontos tudományos problémáit vizsgálta és saját kutatási terén elért komoly eredményeiről számolt be.

Igen nagyjelentőségű eredményekről számolt be Manningar Rezső akadémikus: "Szarvasmarhatuberkulózis elleni védekezés oltással" c. előadásában. Nagyon értékes volt a Potapov szovjet professzor által irányított biológiai tanszék munkaközösségének beszámoló előadása a gyökér életműködésének tanulmányozásával kapcsolatban végzett különböző kutatások eredményeiről.

~~Ezenkívül~~ értékesek voltak még az alábbi előadások:

~~Székfoglaló~~ Székfoglaló: "A kukerica származásáról és hazai agrotechnikájának néhány fontosabb kérdéséről", Balázs Ferenc: "A gabo-

nafélékkel végzett gyökérfejlődési vizsgálatok eredményei", Stefanovits Pál: "A nyírségi kovárványos homokról", Rajháthy Tibor: "Buzafajhibridek genetikai vizsgálata", és Kiss Árpád: "Buza-rozshibridek és az 1.sz.Triticale genetikai vizsgálata".

Felolvasó üléseink hiányossága, hogy az elhangzott előadásokkal kapcsolatban legtöbb esetben nem alakultak ki komolyabb viták. A viták elmaradásának egyik oka, hogy kutatóink nagy részénél még tapasztalható a vitaszellem hiánya. A másik ok, hogy egyes felolvasó ülések témáival a felolvasást tartó előadó és közvetlen munkatársain kívül aránylag kevesen foglalkoznak, a hallgatóság az előadás anyagát nem tudja előzetesen tanulmányozni.

Hiba, hogy még nem indultak meg osztályunk területén a tudományos fokozatok megszervezésével kapcsolatos disszertációs viták. Így az ezekben rejlő vitalehetőségeket nem tudtuk még érvényesíteni. Megindulásukkal újabb lehetőség nyílik a tudományos munka elmélyítésére.

Két rendezvényünk nem hozta meg a várt eredményeket. Ezek közül az egyik a "A mélyművelés kérdései" c. ankét /Agráregyetem-Akadémia/. A másik az ÁGEM-el közösen rendezett vetőmagtermesztési ankét.

A mélyművelési ankét sikertelenségének főoka abban volt, hogy előkészítése nem történt kellő körültekintéssel. A mélyművelés terén mutatkozó helytelen irányzatok elleni harcot elsősorban a bulgár és szovjet adatok alapján készítettük elő. A bulgár anyag merev alkalmazása az egész vitának helytelen irányt adott, nem segítette elő a mezőgazdasági tudomány fejlődését. Hiba volt, hogy a vitát hivatalosan igyekeztünk lezárni, még mielőtt kellően megalapozott tudományos álláspont kialakulhatott volna. Nem kétséges, hogy ez a rendezvény nem használt osztályunk hírnevének, bár azok az alaptalan támadások, amelyek osztályunk egyik tagját /Kbeybig/ érték, azóta összeomlottak.

Az ÁGEM-el közösen rendezett vetőmagtermesztési ankét felszínre hozta ugyan a hibákat, amelyek növénytermesztésünk további fejlődését erősen veszélyeztetik, azonban nem hozott olyan határozatokat, melyek segítségével a fennálló hiányosságok kiküszöbölhetők; nem történt világos és végleges állásfoglalás vetőmagtermesztésünk szervezését illetően, ami továbbra is akadályozza a vetőmagtermesztésnek micsurini alapokra való helyezését.

A jövőben lényegesen nagyobb gondot kell fordítanunk arra, hogy az egyes kutatóintézetekben nem akadémikusok által készített értékes dolgozatok nagyobb számban kerüljenek üléseinkre. Az elmúlt évben alig néhány dolgozat került így bemutatásra.

Főrekednünk kell továbbá arra, hogy a jövőben a Párt- és Kormányprogram határozatainak végrehajtásával kapcsolatban minél több előadás hangozzék el felolvasó üléseinken.

- b./ A vitaülések, ankétok közül az alábbiak emelkedtek ki:
A Mezőgazdasági Ökonómiai és Üzemszervezési Főbizottság rendezésében "Gönczi-Fái-Tóth: Termelőszövetkezetek tervezése és

szervezése" c. főiskolai tankönyvvel kapcsolatos ankét. A Ljascsenko szovjet biológus professzor előadása alkalmával rendezett vitaulések, amelyeken a micsurini biológia alapvető kérdéseit vitatta meg a magyar kutatókkal. Sok értékes tapasztalatot nyújtott az Ubrizsy Gábor szerkesztésében megjelent Növénykörtan c. kézikönyv vitája.

A Kertészeti Főbizottság rendezésében Okályi által tartott "A kertészet fogalmának meghatározása és annak gyakorlati szervezési kihatásai" c. vitaelőadás rendkívül tanulságos volt. A vitauülés során a hozzászólók többségének hozzászólásai elvi síkon mozogtak. A vitaanyagot Sztálin: A szocializmus közgazdasági problémái a Szovjetunióban c. művének figyelembevételével állították össze. Lehetőséget nyújtott arra, hogy a vitába mezőgazdasági tudománnyal foglalkozó szakemberek széles rétegei bekapcsolódjanak. /Kertészeti, üzemszervezési, árdészet, növény-nemesítés, állattenyésztés, közigazgatás és szakoktatás./

Az állattenyésztés és állategészségügy szakemberei részére a paylovi nervizmusról rendezett vitauülés szintén igen értékesnek mondható. A vitauülés ideológiai jelentőségén túlmenően igen tartalmas és a gyakorlatban is hasznosítható példákra mutatott rá. A vitauülés jelentős haladást jelent e területen a dialektikus materializmus módszereinek helyes alkalmazása tekintetében.

A felsorolt jó rendezvényeken kívül voltak kevésbé jól sikerültek is. Így pl. a Kertészeti Főbizottság rendezésében megtartott "A gyógynövénytermelés időszerű kérdései" c. vitauülés, ahol Boros Adám bevezető előadása nem nyújtott kellő lehetőséget arra, hogy a gyógynövénytermelés fejlesztése nézőpontjából döntő jelentőségű kérdéseket a résztvevők megvitathatták volna.

A jövőben az Osztályvezetőségnek többet kell foglalkoznia a vitaulések előkészítésével, a főbizottságok részére ott, ahol arra szükség van, több segítséget kell nyújtani. Fokozott mértékben ügyelnünk kell itt is arra, hogy inkább kevesebbet, de jól szervezzünk. Ennek megfelelően célszerűnek látszik a vitaulések és ankétok számának csökkentése.

3./ Könyvkiadás.

1953-ban az osztály kiadásában 15 könyv jelent meg. Ez lényeges fejlődést mutat 1952-höz viszonyítva, amikor mindössze 2 könyvet adtunk ki. A kiadványok nagymértékű szaporításához döntő módon hozzájárult az, hogy a volt biológiai osztály botanikai és zoológiai részlegével történt egyesülés után az ott kiadásra előirányzott könyvek is osztályunk kiadványai közé kerültek.

A megjelent könyvek közül kiemelkedik Kreybig: Az agrotechnika tényezői és irányelvei. Bár a könyv részletes vitája még nem volt megtartható, az eddigi véleményekből már megállapítható, hogy Kreybig teljesen a haladó szovjet agrobiológia elvei és saját kísérletei és tapasztalatai alapján dolgozza fel a talajművelés, a talajművelés és gazdálkodás alapvető módszereit. Nagyon növeli könyve értékét, hogy első alkalommal ismerteti Magyarországot tájainak talajtani, éghajlati és bizonyos mértékig növénytermesztési vonatkozásait.

Ertékesek még Boros: Magyarország virágtalan növényei, Balogh: Zoológia alapjai, és a Nemzeti Múzeum Munkaközössége: Bátorliget élővilága c. könyvek. Mindehárom könyv iránt külföld részéről is mutatkozik érdeklődés.

A szovjet fordítások közül hézagpótlók Szukacssov: A botanika problémái, Senyikov: A növények ökológiája c. könyvek.

Rapaics: A magyar biológia története c. könyve inkább csak felhasználható adatokat tartalmaz és nem ad értékelést. Nagyon hosszú idézeteket közöl különböző biológiai tárgyú munkákból. Nem elemezte megfelelően a társadalmi formák és a tudományos kutatómunka kapcsolatát. Mezőgazdasági szempontból eddig már több hibára mutattak rá, egyes neves magyar biológusokat teljesen kihagy, másokat túl röviden intéz el, vagy helytelenül, ahistorikus szemlélettel értékel.

A könyvkiadás színvonalának további emelése céljából szükségesnek tartjuk a kéziratok előzetes megvitatását a szakma legkiválóbb szakembereivel. Ez a módszer jól bevált Kreybig könyvével. Törekednünk kell arra, hogy minél több hazai szerző tollából jelenjék meg a növénytermesztés és az állattenyésztés kérdéseit tárgyaló alapvető tudományos munka. Nincs még pl. korszerűen megírt mezőgazdasági növénytermesztési könyvünk.

Könyvkiadásunk hiányosságaként megemlítem, hogy mindezekig nem tudtuk kiadni Micsurin válogatott műveit és Darwin: Az állatok és növények megváltozása a házasítás során c. könyvét. Az előbbinél megfelelő lektor hiánya, az utóbbinál eredeti angol kiadás hiánya az oka a késedelmes kiadásnak.

Továbbá hiányossága könyvkiadásunknak még, hogy a haladó hazai hagyományok ápolása érdekében nem adtuk ki még Tossatti Sámuel, Molnár Sándor és Cserhádi Sándor életrajzeit.

A könyvek terjesztését nagymértékben akadályozza rendkívül magas előadási árak. A kisebb fizetésű kutatók bármennyire szeretnék is megvásárolni osztályunk kiadványait, leggyakrabban emiatt kénytelenek ettől eltekinteni. Ugyanakkor nem tudják megvásárolni kiadványainkat egyetemi hallgatóink sem. Nagymértékben nehezíti 1954. évi könyvkiadási tervünk megvalósítását az a körülmény, hogy még a mai napig sem tudjuk, hogy a Kiadói Tanács mely könyvek megjelenéséhez járult hozzá. Emiatt a szerzők nem tudják megkötni szerződéseiket a Kiadóval. E téren jelenleg a legnagyobb tájékozatlanság uralkodik.

Magyar szerzők munkái közül külföldön megjelentek: Manninger és Mócsy: Belgyógyászat c. könyve. E németnyelvű Belgyógyászatának 10. kiadása sajtó alatt van a Német Demokratikus Köztársaságban. A Marek-Mócsy-féle diagnosztikát a lengyel kiadók kívánják lefordítani. A Német Demokratikus Köztársaság kárte Köllön Parazitológia c. könyvének, továbbá Fehér Dániel: Talajbiológia c. és Soó-Székely: A magyar növényvilág kézikönyve c. művének németnyelvű kiadását.

IV. Az osztály további feladatai.

Az osztály munkáját minden vonatkozásban úgy kell irányítanunk, hogy a Párt- és Kormányhatározat sikeres végrehajtásához maximális segítséget tudjunk nyújtani. Különös figyelmet kell fordítanunk a növénytermesztés,

az állattenyésztés, a mezőgazdasági gépesítés és mezőgazdasági üzemszervezés területére.

Soronlévő feladataink közül legfontosabbak:

- a./ A második ötéves mezőgazdasági tudományos terv célkitűzéseinek részletes kidolgozása.
- b./ A legnehezebb feladatok megoldásával kapcsolatos kutatások közvetlen irányítása /akadémiai témáknak kell minősítenünk a talaj termőerejének fokozását Biztosító feladatok megoldását, a legfontosabb termőanyagok vetésforgórendszerével kapcsolatos kutatást, a nagyüzemi öntözéses zöldségtermesztés módszerének kidolgozását, a magyartartamárha megjavítására irányuló kutatásokat stb./
- c./ Elő kell segíteni a dialektikus materializmus módszerének érvényesülését a mezőgazdasági tudományok területén, többek között a kutatók ideológiai képzésével, nyilvános vitaülések rendezésével, tudományos értekezések és más sajtótermékek kiadásával.
- d./ Felolvasó és vitaüléseinken a tudomány fejlesztése szempontjából fontos elméleti témákon kívül kellő leležitőséget kell biztosítanunk a mezőgazdasági termelés fejlesztését közvetlenül szolgáló problémák megvitatásának. /A talaj termékenységének növelése, a talajművelési módok, a takarmányozás fejlesztése./
- e./ Kívánatos, hogy az Akadémia májusi nagygyűlésén az Akadémia többi osztályai is tudományterületük jellegének megfelelően a mezőgazdasági termeléssel kapcsolatos tudományos kérdésekkel foglalkozzanak. Az Agrártudományok osztálya programjába elsősorban olyan előadásokat kell felvennünk, amelyek jelentős és közvetlen segítséget nyújthatnak a mezőgazdaság legfontosabb területein.
- f./ Legalább egy-egy vitaülést kell tartanunk a növénytermesztés, az állattenyésztés és a mezőgazdasági gépesítés problémáiról.
- g./ Kiemelt akadémiai témaként foglalkozni kell a talajerő, a vetésforgó, a nagyüzemi öntözéses zöldségtermesztés, a növények stádiumos fejlődése, szárazságtűrése és hidegtűrése kérdéseivel.

Határozati javaslatok:

A Párt- és Kormányhatározatból adódó feladatok eredményes megoldása érdekében a következő határozatokat hozza az Elnökség:

- 1./ A tudományos munka ideológiai alapjának megszilárdítása érdekében az osztály f. évben rendezzen elvi jelentőségű ~~szemináriumot~~ a vegetatív hibridek kérdéséről.
- 2./ Az osztály rendezzen 3 vidéki akadémiai napot /Kecskemét, Kaposvár, Debrecen/.
- 3./ Az osztály előtt álló feladatok eredményes megoldása érdekében meg kell javítani az osztály munkalehetőségeit, ezért:
 - a./ 1954-ben létre kell hozni a Központi Botanikai Kutatóintézetet, valamint a szükséges előfeltételek biztosíthatósága esetén Mezőgazdasági Kertvárosi Kutató Intézetet.

- b./ A meglévő intézetek munkaképességének javítása céljából gondoskodni kell a martonvásári Mezőgazdasági Kutató Intézet és Allategészségügyi Kutató Intézet kellő megerősítéséről.
- c./ Az osztálytagok létszámának növelése céljából az 1954. évi közgyűlés alkalmával a megfelelő tudományos munkássággal rendelkező kutatók közül a legalkalmasabbakat akadémiai levelező taggá kell választani.
- 4./ A VI. osztály gépészeti főbizottsága mellett osztályunk keretében mezőgazdasági gépesítési főbizottságot kell felállítani.

Budapest, 1954. január 22.

Somos András s.k.